

حق آموزش در اعلامیه های جهانی و مشروعیت تحریم
اتباع ایرانی از
آموزش به علت فعالیت های هسته ای این کشور

لیلا سلیمانی علیار¹

چکیده :

حق آموزش در اعلامیه ی جهانی حقوق بشر برای تمامی ملت ها به رسمیت شناخته است. در این اعلامیه به جز رشته هایی که برای صلح و امنیت جهانی تهدید محسوب می شوند، هیچ منعی برای سایر رشته ها وجود ندارد. این اعلامیه از سوی بسیاری از کشورهای مدعی حقوق بشر برای ایران در حالی نادیده گرفته می شود که کشورهایی مانند اسرائیل آزادانه در حال فعالیت در راستای تهدید صلح جهانی محسوب می شوند.

واژگان کلیدی : حق آموزش، فعالیت های هسته ای ایران، تحریم های شورای امنیت.

¹ . دانشگاه پیام نور ارومیه

مقدمه:

آموزش یک امر ضروری در تمام کشورهای دنیا به شمار می رود به طوری که سیاست های موجود در کشورهای مختلف دارای خط مشی یکسانی در راستای بهبود امر آموزش ساکنان خویش می باشد. هر کشوری برای بهبود اهداف خود نیاز به ترتیب نیروی کارآمد متناظر با نیازهای خویش است و با توجه به این که تمام کشورها بر این امر که برای علم هیچ مرز جغرافیایی نباید قایل شد واقف هستند، سعی می کنند تا با اعزام نیروی کارآمد خود به کشورهای دیگر از علم روز برخوردار گردند.

کشور ما، ایران، نیز سعی می کند تا متناسب با نیاز خود به تربیت نیروی ماهر بپردازد. اما، وجود فشار از سوی کشورهای صاحب قدرت باعث شده است تا بسیاری از کشورهای دنیا برخلاف ادعایشان که آموزش برای همه یک امر ضروری بوده و نباید در این رابطه مرز جغرافیایی یا تبعیض نژادی قایل شد، از پذیرش نیروهای جوان ایرانی برای آموزش خودداری می کنند و به این امر نیز بسنده نکرده، سعی می کنند قدرت و مهارت نیروی جوان ایرانی را زیر سوال برده و از اهدای جوایز علمی جهانی که حق دانشمندان ایرانی است، طفره می روند. این کشورها دلیل این تبعیض ها را خطرناک بودن ایران برای صلح جهانی می دانند، در حالی که تمام جنایت های اسراییل را نادیده گرفته و آن را حق مسلم اسراییل می دانند.

در سال های اخیر مطالعه بسیاری بر روی انرژی هسته ای و کارکردهای مثبت و منفی این انرژی در جوامع بشری صورت گرفته است. هم چنین بسیاری از سازمان های حقوق بشر به بررسی تبعات ناشی از بمب های اتمی بر انسان ها و جوامع پرداخته اند. در ایران نیز مطالعاتی در زمینه فعالیت های هسته ای ایران صورت گرفته است که از آن جمله می توان به کتاب برنامه هسته ای ایران: واقعیت های اساسی [۱] اشاره نمود. هم چنین غلامرضا مدنیان در مطالعه ی خود تحت عنوان «حقوق هسته ای ایران و چالش های آن» [۲]، به تعریف کلی انرژی هسته ای، انواع راکتور هسته ای و تاریخچه ساخت آن، ساختار بین المللی انرژی اتمی، تاریخچه و آغاز فعالیت های هسته ای ایران و نیز گزینه های برون رفت از موقعیت کنونی پرداخته است.

این مقاله مروری است بر تمام تبعیض ها و بی عدالتی هایی که اعضای اصلی شورای امنیت در حق کشور ایران و فعالیت های صلح آمیز این کشور در سال های اخیر داشته اند.

بنابراین نخست به بررسی حق آموزش رایگان و همگانی در اسناد بین المللی می پردازیم، سپس مروری بر شورای امنیت و اختیارات این شورا، آژانس بین المللی انرژی اتمی و وظایف آن خواهیم داشت. در ادامه تشریحی کوتاه بر برنامه ی هسته ای ایران و نیز عکس العمل کشورهای عضو شورای امنیت و نیز عملکرد این شورا در زمینه ی برنامه ی هسته ای ایران خواهیم داشت و در نهایت به تحریم های اقتصادی ایران و تناقض آن با حقوق بنیادین بشر پرداخته می شود.

حق آموزش رایگان و همگانی در اسناد بین المللی:

حق آموزش رایگان و همگانی از جمله حقوق شهروندان است که در زمره حقوق بنیادین بشر می باشد و اعلامیه جهانی حقوق بشر بر این حق تأکید دارد.

بند ۱ ماده ۲۶ این اعلامیه می گوید:

«هر کس حق دارد که از آموزش و پرورش بهره مند شود. آموزش و پرورش لااقل تا حدودی که مربوط به تعلیمات ابتدایی و اساسی است باید رایگان باشد. آموزش ابتدایی اجباری است. آموزش حرفه ای باید عمومیت

پیدا کند و آموزش عالی باید با شرایط تساوی کامل به روی همه باز باشد تا همه بنا به استعداد خود بتوانند از آن بهره مند گردند».

هم چنین بند ۲ ماده ۱۳ میثاق بین المللی حقوق اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی و آموزش و پرورش رایگان به آموزش و پرورش رایگان و همگانی اشاره نموده و مقرر می دارد:

" کشورهای طرف این میثاق اذعان دارند که به منظور استیفای این حق:

الف- آموزش و پرورش ابتدایی باید اجباری باشد و رایگان در دسترس عموم قرار گیرد.

ب- آموزش و پرورش متوسطه به اشکال مختلف آن از جمله آموزش و پرورش فنی و حرفه ای متوسطه باید تعمیم یابد و به کلیه وسایل مقتضی به ویژه به وسیله معمول کردن تدریجی آموزش و پرورش مجانی در دسترس عموم قرار گیرد.

ج- آموزش و پرورش عالی باید به کلیه وسایل مقتضی به ویژه به وسیله معمول کردن تدریجی آموزش و پرورش مجانی به تساوی کامل بر اساس استعداد هر کس در دسترس عموم قرار گیرد".

مطابق ماده ۱ مقاوله نامه مبارزه با تبعیض در امر آموزش، تبعیض شامل هرگونه وجه تمایز خاص محرومیت تحدیدی یا ترجیحی است که بر مبنای نژاد، رنگ، جنس، زبان، دین، عقیده سیاسی یا هرگونه عقیده دیگر، ملیت یا وضع اجتماعی، شرایط اقتصادی و یا تولیدی باشد و موضوع یا نتیجه آن از میان بردن تساوی رفتار نسبت به افراد در برخورداری از تعلیمات و انواع مختلف آن و نیز دسترسی به تعلیمات و حدود و کیفیت آن و بویژه موارد مذکور در زیر باشند:

الف- محروم کردن یک شخص یا یک گروه از دسترسی به انواع و یا درجات مختلف تعلیمات.

ب- محدود کردن آموزش و پرورش یک شخص یا یک گروه به حد پایین تری.

ج- قرار دادن شخص یا گروه در وضعی که مغایر با شئون انسانی باشد.

شورای امنیت و اختیارات این شورا:

شورای امنیت رکن اصلی سازمان ملل متحد به شمار می آید و بدین جهت ماده ی ۲۴ منشور «مسئولیت اساسی حفظ صلح و امنیت بین المللی» را به عهده ی آن شورا گذارده است.

شورای امنیت می تواند به موجب ماده ی ۳۴ منشور، هر اختلاف یا وضعیتی را که ممکن است منجر به ایجاد اصطکاک بین المللی یا اختلاف شود، مورد بررسی قرار دهد و در مورد شیوه های حل این گونه اختلافات و یا شرایط فیصله ی آن ها توصیه هایی کند. هر عضو ملل متحد می تواند توجه شورای امنیت یا مجمع عمومی را به هر اختلاف یا وضعیتی که صلح و امنیت بین المللی را به مخاطره می اندازد، جلب کند. هم چنین، هر کشور غیرعضو می تواند توجه شورای امنیت یا مجمع عمومی را به هر اختلافی که خود در آن طرف است، جلب سازد، مشروط بر این که در مورد اختلاف مزبور تعهدات مربوط به حل و فصل مسالمت آمیز مقرر در منشور را قبول کند.

شورای امنیت می تواند وجود تهدید نسبت به صلح، نقض و یا عمل تجاوز را احراز کند و برای حفظ و یا اعاده ی صلح و امنیت بین المللی توصیه هایی بکند و یا تصمیم به اتخاذ اقدامات قهری بگیرد. اقدامات قهری می تواند شامل درخواست از اعضاء برای اعمال فشارهای اقتصادی و یا سایر اقداماتی باشد که منجر به استفاده از

نیروهای نظامی نشود. شورای امنیت در صورت کافی ندانستن اقدامات قهری می تواند متوسل به زور شده و علیه متجاوز اقدام نظامی به عمل آورد [۳].

آژانس بین المللی انرژی اتمی و وظایف آن:

مهم ترین وظیفه آژانس بین المللی انرژی اتمی، گسترش استفاده از انرژی اتمی برای مقاصد صلح آمیز است. به کارگیری صلح آمیز از انرژی هسته ای همچنین در اساسنامه آژانس بین المللی انرژی اتمی نیز به رسمیت شناخته شده است و در حقیقت، مبنای اصلی تشکیل این سازمان را تشکیل می دهد. در ماده ۲ اساسنامه ی آژانس چنین بیان شده است: « آژانس خواهد کوشید سهم انرژی اتمی را در صلح، سلامت و سعادت سراسر جهان تسریع کند و توسعه بخشد». همچنین برابر ماده ی ۳ اساسنامه، گسترش استفاده صلح آمیز از انرژی هسته ای در سراسر جهان از محورهای عمده فعالیت آژانس بین المللی انرژی اتمی می باشد. علاوه بر این، آژانس بین المللی انرژی اتمی ترویج و هدایت توسعه کاربردهای صلح آمیز هسته ای، برقراری استاندارد-هایی از بابت ایمنی هسته ای و حفاظت محیط زیست، ارائه کمک های فنی و ترغیب افزایش همکاری های فنی در زمینه استفاده صلح آمیز از انرژی هسته ای و مبادله اطلاعات علمی و فنی در زمینه انرژی صلح آمیز هسته ای و تشویق مبادله و تعلیم دانشمندان و کارشناسان در زمینه استفاده صلح آمیز از انرژی هسته ای را نیز برعهده دارد.

معاهده ی منع گسترش سلاح های هسته ای نیز متضمن حقوق و تکالیفی برای دولت های عضو آن می باشد. از یک طرف دولت های فاقد سلاح هسته ای وفق ماده ۲ معاهده متعهد گردیده اند که «از قبول مستقیم و غیر مستقیم سلاح هسته ای یا سایر ادوات انفجاری هسته ای یا کنترل بر این سلاح ها از هر انتقال دهنده ای خودداری نماید و به هیچ نحوی از انحاء سلاح هسته ای یا سایر ادوات انفجاری هسته ای تولید ننموده و تحصیل نکنند و برای ساختن آن در جستجو یا قبول کمک برنیایند».

این کشورها هم چنین تحت ماده ۳ معاهده متعهد شدند که تأسیسات و مواد هسته ای خود را تحت پادمان آژانس قرار دهند. اما این کشورهای غیر هسته ای درمقابل پذیرش این تعیض و نابرابری تحت پادمان قرار دادن فعالیت های هسته ای خود و سپردن تعهد برای عدم پیگیری برنامه های هسته ای نظامی طبق ماده ی ۲ چه به دست می آورند را می توان در موارد زیر خلاصه کرد:

- به رسمیت شناختن حق لاینفک همه کشورهای برای بهره برداری از انرژی هسته ای برای مقاصد صلح آمیز طبق ماده ی ۴ معاهده

- حق مشارکت و بهره مندی از تبادل اطلاعات هسته ای برای مقاصد صلح آمیز تا حد اکثر ممکن طبق ماده ی ۴ معاهده

- ایجاد مناطق عاری از سلاح هسته ای طبق ماده ی ۷ معاهده

- حق دستیابی به جهانی عاری از سلاح هسته ای و خلع سلاح کامل طبق ماده ی ۶ معاهده

- حق مشارکت و بهره مندی از منافع انفجارات هسته ای برای مقاصد صلح آمیز

این که چه میزان از این حقوق کشورهای غیرهسته ای تضمین شده و چه میزان توانستند به حقوق خود برسند را باید در مسابقه ۳۸ ساله بین N.P.T و اعتراضات مکرری که نسبت به عدم پیگیری ماده ۴ و ماده ۶ معاهده توسط دول هسته ای از سوی کشورهای غیرهسته ای مطرح شد، پیگیری کرد. تقریباً در هیچ اجلاس

بازنگری معاهده نبوده است که کشورهای غیرهسته ای اعتراضات شدیداللحنی را علیه دول هسته ای مطرح نکرده باشند. برخی از اجلاس های بازنگری معاهده به علت تعارض منافع بین دارندگان سلاح هسته ای و کشورهای فاقد سلاح هسته ای و عدم عمل کشورهای هسته ای به تعهدات خود، به بن بست رسیده و بدون نتیجه خاتمه یافته اند. در واقع حق دولت ها نسبت به انرژی هسته ای در کنفرانس های بازنگری معاهده نیز مورد تأکید قرار گرفته و یکی از عوامل اساسی در تمدید نامعین معاهده در سال ۱۹۹۵ بوده است، به گونه ای که ۷ پاراگراف از تصمیمات مربوط به اصول و اهداف به این موضوع اختصاص یافت.

حق غیر قابل انکار کشورها در استفاده صلح آمیز از انرژی اتمی آن قدر اهمیت دارد که ماده ۳ معاهده ضمن این که موضوع نحوه تحت پادمان قراردادن تأسیسات کشورهای غیر هسته ای را بیان می دارد، به حق غیرقابل انکار کشورها برای استفاده صلح آمیز از انرژی هسته ای نیز توجه ویژه دارد. ماده ۳ در این خصوص بیان می دارد: «پادمان های مقرر در این ماده به نحوی اجراء خواهد شد که ماده ۴ این معاهده رعایت گردیده و مانع از توسعه اقتصادی و فنی اعضاء یا همکاری های بین المللی در حوزه فعالیت های صلح جویانه هسته ای شامل مبادله بین المللی مواد هسته ای و تجهیزات جهت فرآوری استفاده یا تولید مواد هسته ای برای اهداف صلح جویانه بر طبق مقررات این ماده و اصل پادمان مطرح شده در مقدمه این معاهده نشود.»

از مفاد و مقررات بیان شده در اسناد متعدد به ویژه اساسنامه آژانس، معاهده ان. پی تی، کنفرانس های بازنگری معاهده و حتی موافقتنامه های پادمان کشورها با آژانس، می توان نتیجه گیری کرد که حق لاینفک کشورها در استفاده صلح آمیز از انرژی هسته ای منبعت از دو اصل کلی حقوقی می باشد:

اول این که دستاوردهای علمی و فناوری میراث مشترک بشریت است و در انحصار کشور خاصی نیست. این دستاوردها به ویژه در زمینه ی علوم و فنون هسته ای باید با حسن نیت برای صلح و رفاه و آسایش بشریت به کار گرفته شوند و نباید وسیله ی ایجاد وحشت، باج خواهی یا ایجاد سلطه باشند.

دومین اصل حقوقی، اصل ضرورت تعادل بین حقوق و تکالیف کشورها در معاهدات بین المللی است. یک معاهده ی بین المللی نمی تواند صرفاً متضمن تعهدات باشد، بلکه در مقابل تعهدات باید حقوقی نیز وجود داشته باشد. وجود حقوق در برابر تعهد، موجب ایجاد انگیزه برای عضویت در معاهدات و تداوم رژیم حقوقی شده و چون منافع بلندمدت کشورها را تضمین می کند، پایبندی به رژیم مزبور را نیز تضمین می نماید .

انرژی هسته ای:

اورانیوم غنی شده که دارای انرژی بسیار زیاد است، فناوری هسته ای نام دارد. فرآیند تهیه ی سوخت هسته ای از اورانیوم، فرآیند بسیار پیچیده و ظریفی است و دانش انجام این کار از دانش های پیشرفته ی بشری است. تبدیل اورانیوم به اورانیوم غنی شده، راههای مختلفی دارد که دو نوع رایج آن از طریق دستگاه های سانتریفیوژ و از طریق لیزر است.

استفاده از نیروی هسته ای از ۴۰ سال پیش آغاز شد و اینک این نیرو همان اندازه از برق جهان را تأمین می کند که ۴۰ سال پیش به وسیله ی تمام منابع انرژی تأمین می شد. حدود دو سوم از جمعیت جهان در کشورهایی زندگی می کنند که نیروگاه های هسته ای آن ها در زمینه ی تولید برق و زیر ساخت های صنعتی نقش مکمل را ایفا می کنند. نیمی از مردم جهان در کشورهایی زندگی می کنند که نیروگاه های هسته ای در آن ها در حال برنامه ریزی یا در دست ساخت هستند.

متأسفانه کشورهای دارای این فناوری اجازه ی دسترسی دیگران به این دانش را نمی دهند. در مقطع کنونی حدود ۱۰ کشور این دانش را در اختیار دارند. انرژی هسته ای دارای کاربردهای فراوان است [۴].

برنامه ی هسته ای ایران:

جمهوری اسلامی ایران با توجه به نیاز روزافزون به انرژی برای جمعیت رو به رشد و جوانش، مانند هر کشور دیگر عضو معاهده منع اشاعه بر اساس ماده ۴ معاهده در خصوص حق غیر قابل انکار کشورهای عضو برای استفاده ی صلح آمیز از انرژی هسته ای، از سال های قبل (۱۹۵۶) اقدام به برنامه ریزی و فعالیت در زمینه ی بهره برداری صلح آمیز از انرژی هسته ای نموده است. ایران در سال ۱۹۷۰ و به عنوان یکی از اولین کشورها معاهده ی منع تولید و تکثیر سلاح های هسته ای را تصویب کرد و کمی بعد سازمان انرژی اتمی را تاسیس نمود. پیش از انقلاب ایران موفق شد یک ساختار زیر بنایی این سازمان را ایجاد بکند، فرصتی برای این که طرحی را به طور کامل راه اندازی نماید نشد نکته جالب اینکه پروژه بوشهر و ساخت اولین راکتور هسته ای ایران به آلمان سپرده شد. فرانسه پروژه دارخوین را به عهده گرفت. آمریکا یکی از تشویق کنندگان عمده ایران برای از سرمایه گذاری در برنامه انرژی هسته ای ایران بود و اعتقاد داشت که ایران تا سال ۲۰۰۰ باید حدود ۲۲۰۰۰ مگاوات انرژی هسته ای تولید کند. ذکر این سابقه با توجه به موضع فعلی کشورهای یاد شده جالب توجه است.

تاریخچه ی برنامه ی هسته ای ایران و روند آن:

برنامه هسته ای ایران در سال ۱۳۵۳ با تأسیس سازمان انرژی اتمی ایران و امضای قرارداد ساخت نیروگاه اتمی بوشهر شکل جدی به خود گرفت. ایران در سال ۱۹۵۸، به عضویت آژانس بین المللی انرژی اتمی (I.A.E.A) درآمد بود و در سال ۱۹۶۸، پیمان عدم تکثیر سلاح های هسته ای (N.P.T) را امضا کرده و در سال ۱۹۷۰ آن را در مجلس شورای ملی به تصویب رسانده بود.

در تاریخ ۹ فوریه سال ۲۰۰۳ میلادی محمد خاتمی، رئیس جمهور وقت ایران، خبر از تهیه سوخت هسته ای توسط متخصصین ایرانی برای نیروگاه های هسته ای ایران داد و در آوریل سال ۲۰۰۶ محمود احمدی نژاد رئیس جمهور وقت ایران، اعلام کرد که ایران موفق به غنی سازی اورانیوم به میزان ۳/۵ درصد شده است. در تاریخ ۲۶ بهمن ۱۳۹۰ (۱۵ فوریه ۲۰۱۲) ایران از ساخت میله سوخت هسته ای ۲۰ درصد غنی شده و بارگذاری آن در راکتور تحقیقاتی ۵ مگا واتی تهران خبر داد.

بنا به گفته خبرگزاری رویترز، پس از گذشت ۳ دهه از انقلاب ۱۳۵۷ ایران، بسیاری از ایرانیان، به خصوص جوانان، علاقه شان به انقلاب اسلامی را از دست داده اند اما برنامه ی هسته ای کشورشان همچنان برای شان غروربرانگیز است.

طبق گزارش نیویورک تایمز آمریکا و اسرائیل آزمایشگاهی در مرکز هسته ای دیمونا برای خرابکاری در مسیر تلاش های ایران برای ساخت بمب انجام دادند ایران بارها اذعان کرده که رویکرد تقابل با برنامه اتمی این کشور به نتیجه نمی رسد و کشورهای غربی باید توانایی اتمی ایران را بپذیرد. ایران در سال ۱۹۵۸، به عضویت آژانس بین المللی انرژی اتمی (I.A.E.A) درآمد و در سال ۱۹۶۸، پیمان عدم تکثیر سلاح های هسته ای (N.P.T) را امضا کرد و در سال ۱۹۷۰، آن را در مجلس شورای ملی به تصویب رساند.

استفاده از انرژی هسته ای در دوران سلطنت محمدرضا شاه پهلوی مطرح شد و با ایجاد سازمان انرژی اتمی ایران آغاز پروژه راکتور اتمی بوشهر و مشارکت مالی ایران در طرح های فناوری سوخت اتمی فرانسه شروع شد.

برنامه ایران در سال ۱۹۷۴ این بود که در عرض بیست سال، چرخه کامل سوخت را بومی کرده و بیست و سه هزار مگاوات برق را از طریق ۲۲ نیروگاه هسته‌ای تأمین نماید.

قرارداد ساخت نیروگاه اتمی بوشهر در تاریخ آذرادی ۱۳۵۳ (نوامبر ۱۹۷۴) منعقد و کار به وسیله شرکت آلمانی کرافت ورک اونیون (به آلمانی: Kraftwerk Union AG (KWU)) (یکی از شرکت‌های تابعه شرکت زیمنس و ای ای جی بود) آغاز شد، محل ساخت آن در تاریخ اردیبهشت/خرداد ۱۳۵۴ (May ۱۹۷۵) ۱۸ کیلومتری جنوب بندر بوشهر بین دو روستای هلیله و بندرگاه انتخاب شده، در تاریخ تیر/مرداد ۱۳۵۴ (ژوئیه ۱۹۷۵) کار ساختمانی آن آغاز شد و در ۱۴ تیر ۱۳۵۵ (۴ ژوئیه ۱۹۷۶) قرارداد فی مابین به امضای نهایی رسید.

در تاریخ ۱۸ دی ماه ۱۳۷۳ قرارداد تکمیل و راه‌اندازی واحد یک نیروگاه اتمی بوشهر به صورت مشارکتی بین ایران و روسیه منعقد گردید و در مرداد ۱۳۷۷ بار دیگر این قرارداد مورد بازبینی کلی قرار گرفت و ساخت نیروگاه به صورت کلید در دست به شرکت Atom Stroy Export روسیه محول شد و قرار بود تا آغاز سال ۲۰۰۰ به پایان برسد. این موعد نزدیک به ۱۰ سال است که به طور مداوم و به دلایل مختلف به تاخیر می‌افتد. بنا به گفته مقامات رسمی ایران قرار بود این نیروگاه در میانه سال ۲۰۰۹ به بهره برداری صنعتی برسد.

اولین راکتور تحقیقاتی ایران:

آمریکا در سال ۱۹۶۷، اولین راکتور تحقیقاتی ۵ مگاواتی آب سبک را به ایران فروخت و شرکت آمریکایی (AMF)، این راکتور را در دانشگاه تهران نصب و راه‌اندازی کرد.^[۹] در این راستا، راکتور ۵ مگاواتی دانشگاه تهران در امیرآباد توسط آمریکائیان تأسیس گردید.

سازمان انرژی اتمی ایران:

در سال ۱۳۵۳، محمدرضا پهلوی، سازمان انرژی اتمی ایران (A.F.O.I) را تأسیس کرد و دکتر اعتماد، به ریاست آن منصوب شد.

دست یابی ایران به انرژی هسته‌ای:

در تاریخ ۹ فوریه سال ۲۰۰۳ میلادی محمد خاتمی، رئیس جمهور وقت ایران، خبر از تهیه سوخت هسته‌ای توسط متخصصین ایرانی برای نیروگاه‌های هسته‌ای ایران داد.

در آوریل ۲۰۰۶ ایران اعلام کرد که موفق به غنی‌سازی اورانیوم به میزان ۳/۵ درصد شده‌است. در اکتبر ۲۰۰۶ ایران اعلام کرد که آبشار دوم مرکزگزیهای گازی خود را راه‌اندازی کرده و در آن به غنی‌سازی اورانیوم پرداخته‌است. محمود احمدی‌نژاد عصر روز سه‌شنبه ۲۲ فروردین ۱۳۸۵ در تالار کتابخانه دانشکده علوم رضوی در مشهد، دستیابی ایران به چرخه تولید سوخت هسته‌ای را اعلام کرد. ایران اکنون به مقدارهای ۵ درصد و ۲۰ درصد اورانیوم را غنی می‌کند. طبق گفته آمریکا ایران تنها یک سال با غنی‌سازی اورانیوم در حد ۹۵ درصد (در حد ساخت بمب هسته‌ای) فاصله دارد.

پای بندی ایران به تعهدات صلح آمیز:

جمهوری اسلامی ایران همواره بر تعهدات خود طبق معاهده ی منع اشاعه و در چارچوب اساسنامه آژانس پای بند بوده و هیچ گاه فعالیت ممنوع شده ای انجام نداده است و لذا، نباید به هیچ وجه حقوق غیرقابل انکار آن طبق معاهده ی منع اشاعه مورد خدشه قرار گیرد.

چند کشور معدود ادعا می کنند که ایران به دلیل دارا بودن ذخائر غنی نفت و گاز نیازی به بهره برداری از انرژی هسته ای ندارد و از این رو استدلال می کنند که هدف ایران از پیگیری فناوری هسته ای، تولید سلاح هسته ای است. اما در پاسخ به این کشورها باید از آن ها خواست تا به این پرسش پاسخ دهند که چرا ایران باید منابع نفت و گاز خود را به صورت بی رویه مصرف نماید، در حالی که می تواند مانند آمریکا و روسیه که از بزرگ ترین تولیدکنندگان سوخت های فسیلی هستند از منابع تجدیدپذیر استفاده نماید.

ایران از انرژی هسته ای در زمینه های پزشکی هسته ای و امور بهداشتی، تولید برق، صنایع غذایی و کشاورزی، دامپزشکی و دامپروری، صنعت نفت و ... استفاده می کند که همه ی این استفاده ها در راستای بهبود زندگی بشر و تامین رفاه بیشتر انسان است که برخلاف آن چه کشورهای غربی ادعا می کنند، نه برای مقاصد نظامی بلکه همگی استفاده ای صلح آمیز هستند.

نظر قدرت های بزرگ جهان درباره ی برنامه ی هسته ای ایران:

به گفته روزنامه واشنگتن پست یکی از دلایل مخالفت با برنامه اتمی ایران «سیاست های تهدیدآمیز (همانند علیه اسرائیل)» می باشد. گزارش افق سالانه ارتش اسرائیل ایران را رسماً به عنوان خطری که موجودیت اسرائیل را تهدید می کند، معرفی کرده و به گفته دنیس بلر، رئیس سازمان اطلاعات مرکزی آمریکا (سیا)، اسرائیل مصمم به جلوگیری از پیشرفت برنامه اتمی ایران است. در اوت ۲۰۰۶، کمیته دائمی منتخب مجلس نمایندگان ایالات متحده آمریکا در گزارشی به کنگره آمریکا با استناد به گفتار زیر از رئیس جمهور ایران، ایران و احمدی نژاد را یک «تهدید علیه امنیت ملی آمریکا» دانسته و «موضع خصمانه ایران علیه آمریکا» را دلیل محکمی برای لزوم پیشگیری از دستیابی به فناوری هسته ای دانست. در ۴ آبانماه ۱۳۸۴، محمود احمدی نژاد در همایشی تحت عنوان «جهان بدون آمریکا و صهیونیسم» بیان کرده بود:

«بدون تردید می گویم که این شعار و هدف دست یافتنی است و به حول و قوه الهی به زودی جهان بدون آمریکا و صهیونیسم را تجربه کرده و در دوران درخشان حاکمیت اسلامی بر جهان امروز تنفس خواهیم کرد».

با این حال به گفته ی گودات بغات از دانشگاه پنسیلوانیا، اکثر تحلیل گران بر عدم وقوع درگیری نظامی بین ایران و اسرائیل توافق نظر دارند و فراخوانی برای نابودی اسرائیل را برای استفاده های داخلی و منطقه ای دانسته، و معتقد است که ایران هیچ گونه برنامه ای برای حمله نظامی به اسرائیل (چه با سلاح های اتمی، و چه با سلاح های متعارف) ندارد، و به نقل قولی از رهبر ایران اشاره کرده که بگفته او سیاست رسمی ایران در مورد مناقشه اعراب و اسرائیل را این گونه جمع بندی کرده که «موضوع فلسطین جهاد ایران نیست»

هم چنین به دلیل امکان استفاده دوگانه از این فن آوری در تولید تسلیحات هسته ای، ایران مورد اعتراض کشورهای دیگر بویژه دیگر اعضای آژانس بین المللی انرژی اتمی که ایران نیز عضوی از آن می باشد قرار گرفت که کشور ایران با هدف اعتمادسازی و رفع هرگونه ابهام پیرامون صلح آمیز بودن استفاده از فناوری هسته ای با بازرسی های آژانس انرژی هسته ای موافقت نمود. پیرامون مخالفت کشورهای آمریکا، اسرائیل و برخی کشورهای غربی بگفته نشریه باشگاه خبرنگاران دانشجویی ایران، برخی کارشناسان بر این باورند که آمریکا در این زمینه

برخوردی دوگانه و تبعیض‌آمیز داشته‌است و کشورهای غربی قصد دارند دانش غنی‌سازی را در انحصار خود داشته‌باشند و از دسترسی کشورهای جهان سوم جلوگیری می‌کنند و این در حالیست که در برابر زرادخانه‌های اتمی اسرائیل به سکوت حمایت‌آمیز خود ادامه می‌دهند. این نشریه در دفاع از موضع ایران ادامه می‌دهد که در طول این مدت ایران مطابق با قوانین بین‌المللی و پادمان‌های جهانی در این زمینه، عمل کرده‌است که بازرسی آزادانه بازرسان آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و دوربین‌های کارگذاشته شده، تمامی دال بر این ادعا هستند.

آمریکا، اتحادیه اروپا، و اسرائیل بر آنند که ایران با «کمک مخفیانه» منابع پاکستانی موفق به ساخت مراکز لازم برای تولید سوخت هسته‌ای از جمله غنی‌سازی اورانیوم شد. ایران همواره این ادعا را رد می‌کند و می‌گوید تمام برنامه هسته‌ای ایران داخلی و بر مبنای بنیادی می‌باشد که بطور اصولی و با طرح استقلال کامل فناوری هسته‌ای از بدو انقلاب اسلامی بازسازی و اجرا شده‌است.

ایران با تأکید همچنین بر حق قانونی خود در استفاده از انرژی هسته‌ای تأکید دارد. ایران با امضای پیمان عدم تکثیر سلاح‌های هسته‌ای (N.P.T) در سال ۱۹۶۸، از حق استفاده از انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای برخوردار گشت.

روسیه و برنامه هسته‌ای ایران:

طبق اسناد منتشر شده توسط ویکی‌لیکس، ولادیمیر پوتین رئیس‌جمهور روسیه در سال ۲۰۰۶ دستور کارشکنی در برنامه‌ی هسته‌ای ایران را صادر کرده‌است. گیدئون فرانک، رئیس کمیسیون انرژی اتمی اسرائیل در گفتگویی با سفیر وقت آمریکا در اسرائیل اعلام کرد کرینکو، رئیس کمیسیون انرژی روسیه در ملاقات با وی گفته روند ارسال میله‌های سوخت نیروگاه اتمی بوشهر برای مدت طولانی به بهانه‌ی نقص فنی به تأخیر خواهد افتاد و دلیل این امر را فرمان پوتین اعلام کرده بود. کرینکو خطاب به مقام اسرائیلی در شرح کارشکنی کرملین گفته بود تغییراتی در سخت‌افزارهایی را که قرار بود برای راکتور بوشهر ارسال شود ایجاد کردند تا برنامه هسته‌ای ایران را بیشتر به تأخیر اندازند.

رابطه با پاکستان:

در سال ۲۰۰۸ محمد البرادعی در گزارش خود در باره برنامه هسته‌ای ایران برای ارائه به آژانس بین‌المللی انرژی اتمی اعلام کرد که ایران پذیرفته‌است که منشأ آلودگی قطعات سانتریفوژ ایران از منابع گرفته شده از پاکستان می‌باشد. آژانس قصد داشت که تجهیزات هسته‌ای پاکستان را در این مورد مورد تحقیق قرار دهد که با مخالفت دولت پاکستان روبرو شد. در سال ۲۰۰۵ شیخ رشید احمد وزیر اطلاع رسانی پاکستان اعلام کرد که عبدالقدیر خان پدر بمب اتمی پاکستان دستگاه‌های سانتریفوژ اورانیوم را به ایران فروخته‌است. سازمان سیا نیز عبدالقدیر خان را متهم به انتقال فناوری هسته‌ای به ایران کرده‌است.

اسرائیل و برنامه هسته‌ای ایران:

اسرائیلی‌ها و دولت مردان آمریکایی بر این امر متفق القول هستند که در صورت دستیابی ایران به ساخت سلاح‌های اتمی، اسرائیل اولین هدف حمله ایران خواهد بود. به گفته کارشناسان اطلاعاتی آمریکا و یکی از ماموران سابق سازمان جاسوسی آمریکا (سیا)، اسرائیل جهت آسیب زدن و به تاخیر انداختن برنامه هسته‌ای ایران از جاسوس‌های دوجانبه و شرکت‌هایی صوری جهت نفوذ به شبکه خرید فعالیت‌های هسته‌ای ایران استفاده کرده‌است. هم‌چنین اسرائیل با استخدام آدمکش‌ها و قتل دانشمندان هسته‌ای ایران در جهت کاهش استعدادها و فنی فعال ایران اقدام کرده‌است. شاید اصلی‌ترین اقدام اسرائیل جهت شکست خوردن برنامه اتمی

ایران را بتوان حمله و ویروس اینترنتی استاکس نت به رایانه‌های مورد استفاده در برنامه اتمی ایران دانست. اسرائیل این کرم اینترنتی پیشرفته را با کمک کارشناسان آمریکایی طراحی کرد و از طریق کارشناسان روسی به شبکه رایانه‌های در ارتباط با برنامه اتمی ایران وارد کرد و توانست شماری از سانتریفیوژهای مورد استفاده جهت غنی‌سازی اورانیوم را از کار بیندازد. ابعاد و خسارات دقیق این حمله هیچ‌گاه مشخص نشد.

با ادامه روند پیشرفت دانش هسته‌ای در مقیاس صنعتی در ایران، کارشناسان پیش‌بینی‌هایی را در مورد حمله نظامی اسرائیل به تاسیسات هسته‌ای ایران، مشابه عملیات اپرا که اسرائیل ضد تاسیسات اتمی عراق انجام داد، مطرح کرده‌اند. دنی آیلون (سفیر سابق اسرائیل در آمریکا) معتقد است: «اسرائیل نمی‌بایست هیچ گزینه‌ای را در برخورد با برنامه هسته‌ای ایران از نظر دور بدارد.»

جدیدترین نظرسنجیها در سال ۲۰۰۹ نشان می‌دهد که ۶۶٪ اهالی اسرائیل اعتقاد دارند که این کشور در حمله به تاسیسات اتمی ایران و نیروگاه اتمی بوشهر باید پیش‌دستی کند.

عملکرد شورای امنیت درباره ی برنامه ی هسته ای ایران:

با این وجود شورای امنیت در راستای پیروی از مقاصد گروهی خاص از کشورهای غربی دست به تحریم‌هایی علیه ایران زد که این تحریم‌ها در مقایسه با واکنش نسبت به کشورهای دیگری مانند اسرائیل که دارای فناوری هسته‌ای هستند و از این فناوری برای مقاصد غیر صلح‌آمیز نظامی استفاده می‌کنند، بسیار تبعیض‌آمیز است.

شورای امنیت در بند ۱۷ قطعنامه ۱۷۳۷ مصوب ۲ آذر ۱۳۸۵ از کلیه ی کشورها خواست از پذیرش دانشجویان ایرانی و اتباع ایرانی در سرزمینشان یا توسط اتباعشان در حوزه‌هایی که به فعالیت‌های هسته‌ای ایران و تولید سیستم‌های پرتاب تسلیحات هسته‌ای کمک می‌کند، خودداری ورزند.

این تضيیقات حتی به کمیته‌های کارشناسی آژانس بین‌المللی انرژی هسته‌ای نیز توسعه پیدا کرد و عملاً شمار قابل توجهی از مشارکت در کمیته‌های فنی آژانس (حتی کمیته ایمنی) محروم شدند.

در زمانی که حق شهروندان به برخورداری از آموزش بر تارک نظام بین‌المللی حقوق بشر استقرار یافته و بیش از شش دهه است که آژانس تخصصی سازمان ملل متحد یعنی یونسکو به این مهم همت گمارده است تعیین حق آموزش شهروندان یک کشور از چه محمل حقوقی می‌تواند برخوردار باشد.

تحریم‌های اقتصادی شورای امنیت و حقوق بنیادین بشر:

برخلاف تحریم‌های یک‌جانبه‌ای کشورهای علیه یکدیگر و مباحث حقوقی پیرامون آن، تحریم‌های شورای امنیت سازمان ملل به لحاظ حقوقی کمتر مورد سوال قرار می‌گیرد. اصولاً از آن‌جا که شورا مسئول مستقیم حفظ صلح و امنیت بین‌المللی است، لذا اقدامات آن معمولاً در این راستا تفسیر شده و اصل قانونی بودن آن چندان مورد پرسش قرار نمی‌گیرد. با این وجود برخی از حقوق دانان بین‌المللی معتقدند شورای امنیت در اعمال تحریم‌ها می‌بایست حقوق بشر و حقوق بشردوستانه را مد نظر قرار دهد.

آن‌چه مسلم است آن‌که تحریم‌های اقتصادی همیشه با آثار ناخواسته همراه بوده که بدون هر گونه تفکیک یا تمایزی، به نیروهای نظامی و غیرنظامی به خصوص گروه‌های آسیب‌پذیر کشورها، صدمه وارد می‌آورد. لذا شورای امنیت می‌باید این مساله را در نظر بگیرد که به موجب میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی هیچ‌کس را نمی‌توان در هیچ شرایطی از وسایل معاش خود محروم کرد.

از سوی دیگر بر اساس نظر دیوان بین المللی دادگستری (لاهاه) تعهد به تعلیق روابط قراردادی که ممکن است ناشی از یک قطعنامه ی شورای امنیت باشد، نمی تواند بر مقررات مربوط به حمایت از آحاد بشر که در معاهدات با خصلت های حقوق بشری و بشردوستانه گنجانده شده است، تاثیر گذارد. زیرا برخی از قواعد حقوق بشر مانند حق حیات امروزه از جایگاه قواعد آمره ی بین المللی برخوردارند و در هیچ شرایطی قابل تخطی و نقض نیستند. در نتیجه، در صورت تعارض بین مقررات تحریمی شورای امنیت و موازین بنیادین حقوق بشر و حقوق بشردوستانه ی بین المللی، نمی توان جهت واداشتن دولت های عضو به رعایت تصمیم های شورای امنیت به ماده ی ۳ منشور استناد کرد. هرچند قضیه ی عراق و تحریم های این کشور صراحتاً این موارد نقض گردید و تحریم ها آثار بسیار مخربی بر افراد و غیر نظامین عراقی داشت. دبیر کل سابق سازمان ملل متحد تحت عنوان «دستور کاری برای صلح» پیشنهادهائی را به منظور محدود کردن پیامدهای منفی تحریم ها بر مبنای حقوق بشر به شورای امنیت ارائه داد. در رژیم تحریم های بین المللی، مقرراتی پیش بینی می شود که به موجب آن، کلیه ی دولتها، از جمله دولت هایی که تحریم هستند، دسترسی بلا مانع کمک های بشردوستانه را تضمین کنند. این معافیت ها که هدف آن تطبیق رژیم تحریم با شرایط بشردوستانه ی جدید است عموماً در پی درخواست دولت های هدف تحریم و یا نهادهای بشردوستانه صورت می گیرد.

یا درباره ی تحریم های اقتصادی باید اشاره کرد که از بعد از جنگ جهانی اول تعداد ۱۸۳ تحریم اقتصادی اعمال شده است که ۱۴۰ مورد آن توسط امریکا صورت گرفته است. تحریم اقتصادی به عنوان یکی از روش های غیر دوستانه و بدون اعمال زور است که اصولاً علیه کشورهای از تعهدات بین المللی مطرح می شود که بطور یک جانبه، چندجانبه یا دسته جمعی اعمال می شود. تحریم اقتصادی در حقوق بین الملل وسیله ای برای فشار به کشورهای متخلف است تا به رعایت تعهدات خود بازگشت نماید، لیکن این وسیله گاه به علت منافع سیاسی یک کشور مورد سوء استفاده قرار می گیرد.

اهمیت دانستن موقعیت تحریم و نوع نگرش به آن در روابط کشورها تا بدان جاست که می تواند حتی در تصمیم گیری های قضائی در اختلافات میان آن ها تاثیرگذار باشد. چنان چه در دعوای ایران علیه امریکا در قضیه سکوهای نفتی شاهد آن بودیم که استنادات نادرست ایران در مورد تحریم چگونه روند را به نفع امریکا دگرگون ساخت.

مشروعیت تحریم های اخیر شورای امنیت پیرامون برنامه ی هسته ای ایران:

درباره ی تحریم های اخیر که به علت فعالیت های هسته ای ایران بر این کشور تحمیل شد، باید اذعان کرد که بررسی عملکرد آژانس در ارجاع پرونده ی هسته ای ایران به شورای امنیت نشان داد که هرچند عملکرد آژانس با قواعد شکلی حاکم مطابقت دارد ولی این سازمان برخلاف برخی از قواعد ماهوی عمل نموده است. آژانس اصل منع تبعیض، منع تهدید به توسل به زور، اصل احترام به حاکمیت و استقلال سیاسی دولت ها و اصل حسن نیت را نادیده گرفته و بویژه برخلاف ماده ۴ معاهده منع گسترش سلاح های هسته ای عمل نموده است. هم چنین درخواست هایی که آژانس از ایران داشته است آشکارا فراتر از اختیارات این سازمان می باشد. درخواست امضای فوری پروتکل الحاقی، تصویب و اجرای آن، انجام اقدامات اعتمادساز و همکاری های فراتر از توافق پادمان و حتی پروتکل الحاقی و تعلیق پایدار و کامل فعالیت های هسته ای از جمله درخواست های نامشروع آژانس بوده است. بنابراین آژانس در ارجاع پرونده ی هسته ای ایران به شورای امنیت برخلاف برخی از قواعد حاکم عمل نموده و اقدام این سازمان فاقد مشروعیت حقوقی است و دولت ها حق دارند به این گونه تصمیمات اعتراض نموده و در صورت عدم حل اختلاف از طرق قضایی و بی توجهی آژانس به این اعتراضات از اجرای آن امتناع ورزند. از سوی دیگر این عمل نامشروع موجب تحقق مسئولیت بین المللی آژانس شده و لزوم

جبران خسارت را در پی دارد. هرچند نامشروع بودن ارجاع پرونده ی هسته ای ایران به شورای امنیت از لحاظ حقوقی تأثیری بر صلاحیت شورای امنیت ندارد ولی تأثیر بی چون و چرای عملکرد آژانس از سوی شورای امنیت می تواند در ارزیابی مشروعیت قطعنامه ها و حسن نیت شورا مورد توجه قرار گیرد.

در مورد قطعنامه های شورای امنیت، بررسی این قطعنامه ها نشان داد که شورای امنیت نیز همانند آژانس در برخی موارد خلاف موازین بین المللی عمل نموده است. شورای امنیت هرچند مسئولیت خطیری را بر عهده داشته و از صلاحیت گسترده ای برخوردار می باشد ولی برخلاف اعتقاد برخی ها، صلاحیت آن نامحدود نیست. شورای امنیت مسئولیت خطیر حفظ صلح و امنیت بین المللی را به عهده دارد ولی بایستی این مسئولیت را در چارچوب قواعد حقوقی موجود ایفا نماید و مجاز نیست فراتر از منشور یا حقوق بین الملل عام به هر اقدامی دست بزند. شورای امنیت زاده ی نظام حقوقی بین المللی است و هرگز نمی تواند مبنای وجودی خود را نفی نماید.

در مورد برنامه ی هسته ای ایران شورای امنیت بدون این که وضعیت تهدید علیه صلح را احراز نماید به فصل هفتم متوسل شده است، چرا که در هیچ یک از قطعنامه ها، شورای امنیت وضعیت پرونده ی هسته ای ایران را تهدیدی علیه صلح و امنیت بین المللی تلقی نکرده است، در حالی که بر اساس نص صریح ماده ۳۹ ملزم به انجام این کار بود. شورای امنیت هم چنین در صدور قطعنامه ۱۶۹۶ برخلاف ماده ۴۰ منشور عمل نموده است. از سوی دیگر شورای امنیت ایران را ملزم به تعلیق کامل و پایدار فعالیت های هسته ای از جمله تحقیق و توسعه نموده است، در حالی که حق توسعه فناوری و از جمله غنی سازی جزء حقوق حاکمیتی هر دولتی است و شورای امنیت نمی تواند این حق را از دولتی سلب نماید.

اصل دیگری که شورای امنیت در صدور این قطعنامه ها از آن عدول نموده است اصل حسن نیت است که یکی از قواعد بنیادین حقوق بین الملل محسوب می گردد که بر همه تابعان حقوق بین الملل حاکم است. عمل به حسن نیت مستلزم این است که شورای امنیت از تناقض و اعمال استاندارد دوگانه اجتناب ورزد و اقدام اتخاذی از سوی شورا باید مبتنی بر حقایق یا تهدیداتی باشد که بطور عینی قابل اثبات است و نهایتاً این که تهدیدات اتخاذ شده باید متناسب با شدت و فوریت تهدید باشد که عملکرد شورای امنیت با این معیارها سازگاری ندارد. یکی دیگر از خواسته های شورای امنیت که از لحاظ حقوقی نامشروع بوده و نقض برخی از قواعد بین المللی را به همراه داشته است، الزام ایران به تصویب پروتکل الحاقی و اجرای فوری آن میباشد. این امر نه تنها تخلف از اصل رضایی بودن معاهدات میباشد بلکه نقض چندین قاعده حقوق بین الملل عام از جمله عدم تهدید به توسل به زور، اصل احترام به حاکمیت و استقلال سیاسی کشورها و نیز اصل برابری کشورهاست. نهایتاً این که شورای امنیت حق آموزش اتباع ایرانی را که حقی اساسی و بشری است نادیده گرفته است در حالی که شورای امنیت نمی تواند این حق بشری را به دلایل سیاسی و یا احتمال استفاده آتی از این دانش در مسیری خاص، محدود سازد. موارد ذکر شده ایرادهایی بود که از لحاظ حقوقی بر قطعنامه های شورای امنیت وارد است.

در پایان باید گفت علیرغم نامشروع بودن تصمیمات آژانس و شورای امنیت، این سازمان ها فاقد تشریفات مؤثری هستند که مشروعیت تصمیمات آن ها بتواند مورد بررسی قرار گیرد و این امر نقطه ضعف بزرگی است که در نظام حقوقی این سازمان ها وجود دارد. وجود یک نظام کنترل و آیینی مؤثر برای بررسی مشروعیت تصمیمات اتخاذ شده در سازمان ملل متحد بیش از سایرین ضرورت پیدا می کند. سازمان ملل بویژه رکن سیاسی آن شورای امنیت، با توجه به داشتن صلاحیت گسترده، ترکیب اعضای آن و ابزارهای مؤثر برای اجرایی ساختن تصمیمات در صورت عدم کنترل می تواند اهداف متعالی حقوق بین الملل را با چالش جدی مواجه ساخته و حقوق دولت ها بویژه دولت های ضعیف را در معرض مخاطرات جدی قرار دهد. فقدان چنین کنترلی

یکی از دلایلی است که اصلاح منشور ملل متحد را ضرورت می بخشد. نظارت بر تصمیمات شورای امنیت نظام ملل متحد را تقویت کرده، مشروعیت شورای امنیت را افزایش داده و باعث می شود دولت ها بیش از پیش به تصمیمات شورای امنیت گردن نهند.

در پایان می توان چنین نتیجه گیری کرد که ماهیت فعالیت های هسته ای ایران همواره صلح آمیز بوده و هست. اما متأسفانه شورای امنیت و آژانس انرژی اتمی در راستای پیروی از منافع گروه معدودی از کشورهای غربی، دست به تحریم هایی زده است که کاملاً مغایر حقوق بنیادین بشر می باشد. تحریم آموزش اتباع ایرانی مخالف بند ۱ ماده ۲۶ اعلامیه ی جهانی حقوق بشر و مغایر با بند ۲ ماده ی ۱۳ میثاق بین المللی حقوق اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی و آموزش و پرورش رایگان است که به آموزش و پرورش همگانی اشاره می کند.

Archive of SID

منابع:

- [۱] واقعیت های اساسی: کاظم غریب آبادی، موسسه چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه، ۱۳۸۷
- [۲] حقوق هسته ای ایران و چالش های آن: غلامرضا مدنیان، کارشناس ارشد حقوق عمومی
- [۳] بایسته های حقوق بین الملل عمومی: رضا موسی زاده، تهران: نشر میزان
- [۴] پیدایش و کاربردهای علوم و فناوری های هسته ای: دکتر احمد قریب، سازمان انرژی اتمی، زمستان

۱۳۸۴

Archive of SID